

Birinci Mit: Şehrâzâd ve hayaleti

Sherazade

Il mio sposo celeste (padrone dei miei respiri) benigno ritarda per me la sentenza mortale: perché fra tante spose io sola, unica io, so con bellissime fiabe consolare la notte.

Non è mio pregio, ma del cielo, che mi fece fantastica se degna io sono della grazia.

E voi non portatemi invidia, né, dispettosi, lasciate queste veglie felici pei vostri inanimati sonni.

A voi diletto, a me speranza rechi l'Oscura.

Elsa Morante, *Alibi*, 1946

© Elsa Morante'nin mirası.

Mirasçıların izniyle yeniden üretilmiştir...

Göksel eşim
(aldığım nefeslerin efendisi)
Erteliyor nezaketle
Hayatımı sonlandırmayı ölümle:
Çünkü onca gelinin arasında
yalnız benim, sadece ben
Güzel peri masalları anlatarak
geceyi teselli eden.

Benim erdemim değil, göklerin
lütfudur beni kutsayan,
Böyle bir lütfâ layıksam beni
hayalperest kılan.

Ve sen, ne kıskan beni,
Ne de kin besle, bırak beni de
geçireyim
Bu mutlu gece nöbetlerini,
Sen derin uykundan uyanma diye.

Karanlık sana keyif, bana umut
getirsin.

Elsa Morante, *Alibi*, 1946 (yazarın çevirisi)

I. Şehrâzâd

sana hikâyeler anlatacağım, bütün gece süren hikâyeler, öylesine diyorum, şaka olsun diye, sonra dediğim şeyi ağzımda çiğniyorum, geniş getiren bir inek gibi, ne kadar komik, jet lag'i geçiştirecek hikâyeler, şehrâzâd gibi, niye ki, neden şehrâzâd, bin bir gece'yi hiç okumadım bile, şehrâzâd, onun sadece hikâyeler anlattığını biliyorum, hayatta kalmak için anlattığı hikâyeler, dönüp duran şehrâzâd, bütün o imgeler, birbirini çağrıştıran, her şeyi bir arada tutan, sonra birden, sevdiğim türden bir balık, beni öldürmesine ramak kalan, ama öldürmeyen, sonra su yüzüne çıkan ilk kısa öykülerden biri, lise öğretmenim ve onun eski yunanca dersleri, ölü bir dil, ölü bir dil ve öğretmenimin canlı dili, kokular, renkler ve tatlar, bastıran ve izini bırakan, deniz gibi, ne geçmiş ne gelecek ne de şimdi, sadece imgeler, imgeler ve içkinlik, geçen gece, o şarkıcı, dinliyorum müziğini, dikkatim dağılmış, *les corps les plus simples, la connaissance adéquate* hakkında konuşuyor, çok garip, o aktris, filmin sonunda bir ağaca dokunuyor, gerçekten dokunuyor, dokunuyor ve şarkı söylüyor, felsefenin sözleriyle söylüyor, *je sais nager* [yüzmeyi biliyorum], sonsuzluk, dinliyorum, dinliyorum ve hatırlıyorum, ben de yüzebilirim, ben, tüm çocukluk yazlarını plajda geçiren ben, denizi

çok iyi bilirim, onunla büyüdüm, ona dönüştüm, dalgalara kendimi nasıl bırakacağımı biliyorum, *nasıl dalacağımı [me plonger]*, daha derine, dalmam gerekirse, ve biliyorum nasıl çıkacağımı, içinde kalabilirim, dışına çıkabilirim, amfibik yaratıklar, belki onların şarkılarını bile duyabilirim, ulysses değilim, hayır, belki biraz denizkızı olabilirim, bir dalan bir çıkan, ve çiğniyorum, geniş getiren bir inek gibi, çiğniyorum tüm sözleri, felsefenin ettiği tüm sözleri, çiğniyorum müziği...

Maç

Orada, eski Vacchelli Sarayı'nda olacağını biliyordum. Eski bir art nouveau yapısıydı, kentin eski ortaçağ yerleşiminin dışına doğru genişlemeye başladığı ve bir zamanlar Napolyon mezarlığının işgal ettiği alana doğru yayıldığı sıralarda karşısındaki meydanla aynı zamanda inşa edilmişti. Düzgün binalar ve şık mağazalarla çevrelenmiş böyle bir meydanın, ölümün ve mide bulandırıcı ceset kokularının üzerini örttüğünü düşünmek garip.

Saray, bir zamanlar kentin ticaret merkezinin bulunduğu yerde, meydanın güneydoğu köşesindeydi. Karşı tarafında, Anarşist Federasyon'un yerel şubesine de ev sahipliği yapan eski bir tiyatro kompleksi vardı: Renkli, kaotik ve gürültülü anarşistler bir tür iyi işlenmiş ahlakçılık sergiliyorlardı. Ekose pantolonları ya da pembe mohavk-ları yoktu: Anarşizm konusunda ciddilerdi; takım elbiseleri ve fi-yonk biçiminde bağlanmış göze çarpan siyah eşarpları vardı.

Burası, savaşın sonundan beri bir aile eviydi. Tıpkı bu yapı gibi gözden düşmüş olan aristokratlar ve onların o eski moda ihtişamları, civarda her yerde görülen neon tabelalarla bir tezat oluşturuyordu. Sarayın girişi, merdivenlerin beyaz mermeri üzerinde parlayan çok sayıda ışık yüzünden daha da abes görünüyordu. Duvarlarını süsle-

yen çiçekli sıva desenleri aşırılık hissini artırıyordu. Bu tarz yapılar, çoğu zaman size doğrudan bir şey katmaktansa gereksiz yapaylığını arzulanan bir şeymiş gibi sunmakla yetinir.

Şık tarzda döşenmiş merdivenler dördüncü kata kadar çıkıyordu. Her basamağı kıvrılıyor ve etrafı saran bir spiral çizerek bir apartman dairesinde son buluyordu. Kapının ve süslü kolunun arkasında, gösterişli camlarından süzülen ışığın içeri dolduğu büyük pencerele- rin bulunduğu bir koridor uzanıyordu. Bu binada gün ışığı bile ken- dini çıplak haliyle gözler önüne seremezdi.

Bir tarafında mutfağın bulunduğu koridor bu eski evin asıl mer- kezi olan oturma odasında son buluyordu. Koyu kadife koltuklar ve kristal bir avizeyle döşenmiş oldukça geniş bu alan, bakımsızlığını gizleyemiyordu. Odanın her iki yanında birer yatak odası vardı. Sol tarafta çocuk odası vardı. Bu oda da çok genişti, öyle ki yataklar oda- nın içine gömülüyormuş gibi görünüyordu. Tavan soyut çiçek motif- leriyle bezenmişti ve yarattıkları göz alıcı sarmal etki, diğer tüm mo- bilyaları gereksiz kılıyordu. Yatakların karşısında bulunan, tavanla aynı desenlerle süslenmiş beyaz mermer bir şöminenin üst kısmın- da, kasılmış bir yüz ifadesi ve taştan gözleriyle organsız bir bedene şekil veriyormuş gibi duran bir Medusa başı yükseliyordu. Şömine- nin iç haznesinin üzerini örten kalın ahşap plaka, şöminenin ne ka- dar az kullanıldığını gösteriyordu.

Oturma odasının diğer tarafında ebeveyn yatak odası vardı. Evin geri kalanı gibi elmas şeklindeki karolardan oluşan zemini, tuhaf bir optik yanılsama yaratıyordu: Sürekli tekrar eden son derece keskin hatlı bu geometrik şekiller, sihirli bir şekilde, deniz gibi akıcı bir kı- vama kavuşan çizgili bir uzama dönüşüyordu, siyah ve beyaz renkle- rinin arasından tüm zarafetiyle kasvetli bir sıcaklık yayarak ortaya çıkan koyu lal kırmızısı dalgalardan oluşan bir deniz.

Diğer odaların aksine, buradaki hava daha ağırdı. Soyut desen-

lerle süslü maun mobilyalar aynalarla kaplıydı, bu aynalar sonsuz yansımalarının genişleyen oyununda mekânı çoğaltıyordu. Odanın ortasında duran ana yatak âdeta nöbet tutan iki küçük asker gibi iki komidin tarafından çevrelenmişti. Tenis maçının tam da burada oynanması gerekiyordu.

İki erkeğe karşı bir kadın. Güçlü özellikleri olan genç bir kadın. İki rakibi de sanki aralarında hiçbir fark yokmuş gibi birbirlerine oldukça benziyordu. Yüzleri bile belirgin bir fark yaratmıyordu: Düz beyaz tişört ve spor pantolon giymişlerdi ve sadece sırayla oynadıkları için, birbirlerinden ayırt edilebiliyorlardı. Aksi takdirde, pekâlâ aynı kişi olabilirlerdi.

Kadın da maça uygun biçimde sade bir tenis kıyafeti giymişti. Yine de saçları açıktı ve bu alışılmadık oyun kortunda bir taraftan diğer tarafa doğru her zıpladığında saçları da zıplıyordu. Görünüşe göre maç bir süredir devam ediyordu. Top yatağın bir tarafından diğer tarafına düzenli olarak gidip geliyordu: Bir tarafta tek başına, dişil hareketler sergileyen bir kadın ve diğer tarafta otomatikleşmiş tavırlarıyla hareket eden iki erkek.

İkiye karşı bir. Ancak bu durum maçın sonucunu etkileyeceğe benzemiyordu. Kadın her servisi hızla karşıladı ve hem ön hem de ters vuruşta oldukça rahat görünüyordu. Ters vuruş onun için daha da kolaydı, çünkü geriye doğru hamle yapmak onun oyun tarzına daha uygundu. Ön vuruşuyla topu yerden yakaladı, ters vuruşuyla da sanki birinin suratına tokat atar gibi geri fırlattı. Yine de hamlelerinde hiçbir saldırganlık belirtisi yoktu.

İki adam mekanik bir şekilde bir o yana bir bu yana zıplıyor ve daha mekanik bir mantık izliyor gibiydiler. Sadece tenis oyuncularının çıkarmasına izin verilen o aşırı yüksek zoraki “hee!” sesleri bile tuhaf bir şekilde düzenli, hatta belki de yapmacık bir biçimde çıkıyordu. Sanki aynı hareketlere hep aynı enerjiyi harcıyorlardı: Maçı

aynı tempoda tutuyor, topun sahanın bir ucundan diğerine öngörülebilir bir düzenlilikle gidip gelmesini sağlıyorlardı.

Yine de kadının hareketlerinde, özellikle de servisinde, dikkatli bakıldığında görülebilen bir sakarlık vardı. İki adam topu, sanki top onlara arkalarındaki eski sandıktan fırlatılmış gibi, tam bir dönüşle karşılarken, kadın biraz rahatsız hareket ediyordu. Belki de aynalar, bedenini yeterince bükerek ivme kazanmasına izin verecek kadar alan bırakmıyordu. Belki de o geniş oda aslında yeterince geniş değildi.

Rahatsızlığı belirgin bir şekilde arttı. Topu iyi karşılıyor, hem ön hem de ters vuruşlarında topu hiç ıskalamıyordu. Kafasının giderek bulanıklaştığını gösteren şey servis vuruşuydu. Çok dar, giderek hiç hareket edemeyeceği kadar dar bir alanda oynuyordu. Giderek daha sakar ve öfkeli görünmeye başladı. Bir noktada, aniden ayna ile pencere arasındaki köşeye geçti. Orada daha fazla özgürlüğe sahip olabildi. Ama bu da yeterli olmadı.

Maç saplantılı bir düzenlilikle devam ediyordu. İki taraf da görünür bir avantaja sahip değildi. Top, rakiplerden biri, diğerini zor bir pozisyona sokana kadar kortun bir tarafından diğer tarafına gidip geldi, sonra servis atma sırası değişti. Bir sayı bir tarafa, bir sayı diğer tarafa. Her avantajı bir beraberlik izledi. Oyun açmaza girmişti.

En azından kadın, farklı bir canlılıkla oynamaya başlayana kadar durum böyleydi. Ne kadar öfkelenmiş görünürse hareketleri o kadar canlılık kazanıyor, çevresindeki alanın sınırları da o denli kendini dayatıyordu. Ancak yenilenen enerjisi rakiplerine karşı bir avantaj sağlamıştı. Özellikle öfkeyle attığı bir servis, bulunduğu dar köşede bile ona belirleyici bir üstünlük sağlamıştı.

Rakipleri böyle bir aşırılığı karşılamaktan aciz görünüyordu. Daha önce olduğu gibi, herhangi bir ayırt edici özelliğe sahip olmayan yüzleri ve bir saat gibi işleyen mekanik tavırlarıyla maçı sürdürüyorlardı. Kadın ise gittikçe daha da öfkeleniyordu: Bu artan hid-

det, fazlasıyla gecikmiş beklenmedik bir öpücük kadar doğrudan, keskin ve güçlü vuruşlara neden oldu. Kesinkes avantajlıydı. Rakiplerini çok geçmeden ezip geçecekti. Bu apaçıktı. Sadece birkaç puan daha alması yeterliydi. Ancak enerjisiyle birlikte huzursuzluğu da arttı: Vuruşları ne kadar sağlamsa, alan o kadar daralıyor ve hareketlerinin serbest yoğunluğunu zapt edemiyordu.

Ta ki ... toprağı – odadan çıktı, uzaklaştı, maçı bitirmedi bile, çünkü, kendi kendine mırıldandı, o toprağı istiyordu, evet, toprağı, kızıl kumlarıyla parlayan toprağı: kopyasını değil, aslını. Ayaklarının altında çıkırdayan, güneş ışığını yakalayan, kendi varlığının içkinliğiyle parıldayan toprağı, toprağı istiyordu.